

جمهوری اسلامی ایران

کمیته تخصصی کارگروه ملی سازگاری با کم آبی

مصوبات پنجاه و دومین جلسه کمیته تخصصی ذیل کارگروه ملی سازگاری با کم آبی

تاریخ جلسه: سه شنبه ۹۹/۰۸/۲۰ مکان جلسه: وزارت نیرو- ویدئو کنفرانس زمان جلسه: ۱۴:۳۰ - ۱۶:۴۵

شرکت کنندگان:

اعضای کمیته تخصصی	کشاوری، اکبری، لاهیجان زاده، محمدزاده، تقی زاده خامسی، وظیفه
نمایندگان/همراهان اعضا	سبزی (سازمان برنامه و بودجه کشور) - مردان (وزارت صمت) - سرافرازی (وزارت جهاد کشاورزی) - قربانی، آذر گشت (وزارت کشور) - کرکانی، بختیاری اصل (شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور) - احسانی (شرکت مدیریت منابع آب ایران) - رجایی، زهرایی، زارع زاده (وزارت نیرو)
مدعوین	فرخزاد، مهدیخانی (استاندارای قزوین) - خمسه، اسماعیلی، مستخدمی (سازمان جهاد کشاورزی استان قزوین) - عباس نژاد (سازمان حفاظت محیط زیست استان قزوین) - گلی پور (شرکت شهرکهای صنعتی استان قزوین) - لشگری (سازمان صمت استان قزوین) - بیرنوندی (شرکت آب و فاضلاب استان قزوین) - شیخ الملوکی (هواشناسی استان قزوین) - ملکی، قاسمی، اخلاص مند، اسدی، منصوری، یاریان (شرکت آب منطقه ای استان قزوین) - طغرایی (سازمان پارکها و فضای سبز استان قزوین)

دستور جلسه:

۱- بررسی برنامه های سازگاری با کم آبی استان قزوین

مشروح مذاکرات:

دکتر زهرایی: ضمن عرض ادب و احترام خدمت همکاران محترم استان قزوین و اعضای محترم کمیته تخصصی کارگروه ملی سازگاری با کم آبی، پنجاه و دومین جلسه کمیته تخصصی کارگروه ملی سازگاری با کم آبی را جهت بررسی برنامه های سازگاری با کم آبی استان قزوین آغاز می کنیم. به دلیل فوت یکی از بستگان استاندار محترم قزوین آقای دکتر جمالی پور امروز در جلسه حضور ندارند و در خدمت آقای دکتر فرخزاد معاون محترم هماهنگی امور عمرانی استاندار خواهیم بود. از ایشان می خواهیم تا مقدمه ای را در مورد نحوه تدوین برنامه در استان به طور خلاصه اعلام فرمایند و بعد گزارش استان را می شنویم.

دکتر فرخزاد: با عرض سلام و خسته نباشید و تشکر از وقتی که در اختیار استان قرار گرفت. عذرخواهی می کنم که آقای استاندار به دلیل فوت پدر گرانقدرشان نتوانستند در جلسه حاضر شوند. ما جلسات مختلفی را با همکاران در حوزه های مختلف در استان به منظور بررسی برنامه سازگاری با کم آبی استان برگزار کردیم و هماهنگی های لازم در این خصوص در استان صورت گرفته است. به نظر من با توجه به حساسیتی که دشت قزوین در حوزه آب و منابع آبی دارد، اقدامات خوبی در سطح استان انجام شده و همکاری لازم بین دستگاه های اجرایی و استانداری بوده که توانستیم میزان افت منابع آب زیرزمینی را به مقدار قابل توجهی کاهش دهیم. علیرغم مشکلات اجتماعی که در سطح استان داشتیم موفق به کاهش افت سفره های زیرزمینی شدیم. لازم به ذکر است که با هماهنگی هایی که در جلسات مختلف کمیته های سازگاری با کم آبی داشتیم، برنامه های خوبی پیش بینی شده است و تلاش کردیم که با کمترین اعتبار، این موضوع را مدیریت کنیم و برنامه ریزی های خوبی در این زمینه انجام شده است.

در استان دو سد بزرگ با مدیریت شرکت آب منطقه ای و سازمان جهاد کشاورزی در حال اجرا است. با الگوی کشتی که امسال و

جمهوری اسلامی ایران

کمیته تخصصی کارگروه ملی سازگاری با کم آبی

سال گذشته با همکاری سازمان جهاد کشاورزی در استان ارائه شد، توانستیم انتظارات را به نوعی برآورده کنیم. موضوع آبیاری تحت فشار نیز که از طرف دفتر آقای رئیس جمهور در سال ۹۵ اعلام گردید و در سطح استان اجرایی شد، موفق به اجرای ۲۰ هزار هکتار آبیاری تحت فشار در سطح استان و طی سال‌های ۹۵ و ۹۶ شدیم. به علاوه در خصوص وضعیت آب شرب در استان که در سفر آقای رئیس جمهور در سال ۹۵ مطرح شد و پروژه بزرگی است، در حال جایگزین کردن ۶۰ میلیون متر مکعب آب در بخش شرب هستیم و پیش بینی های لازم در این خصوص صورت گرفته است. استفاده از ظرفیت پساب تصفیه خانه های آب خانگی و صنعتی یکی از موضوعات دیگری است که پیش بینی کردیم و ظرفیت خوبی در استان وجود دارد که می توان از آن استفاده کرد. همچنین احداث شهرک های گلخانه ای و توسعه کشت گلخانه ای از پیش بینی های کلی است که در استان صورت گرفته است. امیدواریم با پیشنهاداتی که در سطح استان برای کمیته و مجموعه سازگاری با کم آبی ارائه شده است، بتوانیم به اهداف برنامه دست یابیم. از جناب آقای مهندس ملکی می خواهم برنامه تدوین شده را ارائه نمایند:

رئوس برنامه پیشنهادی به شرح ذیل می باشد:

۱- فصل اول شناخت وضع موجود

۲- فصل دوم: اقدامات انجام شده

۳- فصل سوم برنامه های سازگاری با کم آبی

۴- فصل چهارم پیشنهادات

دکتر زهرایی: ضمن تشکر از آقای مهندس ملکی و همکاران محترم استان قزوین، از جناب آقای مهندس کشاورز قائم مقام محترم وزیر جهاد کشاورزی و ریاست کمیته تخصصی می خواهم تا ابتدا اگر نکته ای هست مطرح بفرمایند.

مهندس کشاورز: از گزارشی که توسط استان ارائه شد، کرید تشکر می کنم. علی رغم نکته ای که جنابعالی هم اعلام کردید دوستان خیلی به نکات ریز و جزئیات موردی می پردازند. در صورتی که هدف این است که ببینیم چگونه می توانیم با توجه به کسری های موجود بین منابع و مصارف، با رعایت جوانب اقتصادی، اجتماعی و سیاسی تعادل برقرار کنیم. توصیه می کنم دستگاهها نظراتشان را اعلام کنند. از دوستان در استان درخواست می کنم در مورد انتقال آب استان، سد طالقان یا رودخانه شاهرود به تهران و آثار و عواقب این کار و پیش بینی های خودشان کمی توضیح بدهند. چون به نظر می رسد یک استان صنعتی و کشاورزی که در مسیر غرب و شمال و جنوب کشور قرار گرفته است، با این انتقال آب مسائل و مشکلاتش تشدید خواهد شد. دوستان هم به ناچار و به دلایلی به طور مرتب این سهمیه را جابجا می کنند. فکر می کنم راجع به این مطلب باید یک پیشنهادی داده شود. استان باید در مورد این مسئله نظرش را اعلام کند. دوستان در وزارت نیرو هم استدلال خود را ارائه دهند. تا در این مورد به یک تعامل برسیم. به نظرم این موضوع مانند بقیه مناطق در حال تبدیل شدن به یک چالش است. اگر بتوانیم الان این موضوع را مدیریت کنیم و راه های بهتری پیدا کنیم شاید قابل مدیریت باشد و به این سو نرود. فعلاً هم این درخواست را دارم، ضمن اینکه از سرکار خانم مهندس خمسه رئیس سازمان کشاورزی استان قزوین می خواهم بعد از اینکه دستگاه های ملی نظراتشان را اعلام کردند، به طور مختصر توضیحاتی درباره کارایی این سیستم در خصوص کاهش تقاضای آب اعلام کنند و اگر فکر می کنند با چالش هایی مواجه هستند آنها را عنوان کنند. البته قطعاً این بدان معنا نیست که می توان تمام پیشنهادات را کنار هم گذاشت و به راه حلی رسید که همه راضی شوند. قطعاً ممکن است ما در این تصمیم ناچار شویم تصمیماتی به مصلحت کشور و منطقه بگیریم. شاید این تصمیمات برای عده ای کمی تلخ باشد و برای عده ای شیرین. اما این تصمیم باید با یک دید کلی گرفته شود. خانم دکتر در حال حاضر نظر دیگری ندارم. از همکاران دستگاه های ستادی خواهش می کنم نظراتشان را اعلام کنند تا از استان بازخوردی بگیریم و روی پیشنهادات بیشتر بحث کنیم.

دکتر زهرایی: آقای مهندس کشاورز خیلی ممنون. من از همکاران محترم دستگاهها درخواست می کنم اگر تمایل به اظهار نظر

جمهوری اسلامی ایران

کمیته تخصصی کارگروه ملی سازگاری با کم آبی

روی برنامه سازگاری استان قزوین دارند با علامت بلند کردن دست روی نوار ابزار بالای صفحه آمادگی خود را اعلام کنند تا من بتوانم وقت را تنظیم کنم. من لازم می‌دانم اعلام کنم که برنامه های سازگاری با کم آبی استان در آخر اسفند ماه سال ۹۸ دریافت شد و تقریباً در شش ماه گذشته فرایند رفت و برگشت برای اعمال نظرات دستگاهها ادامه داشته است تا جلسه امروز که در خدمت شما بزرگواران هستیم. همکاران وزارت صمت تمایل به اعلام نظر دارند، آقای دکتر مردان نظرات خود را اعلام فرمایید. دکتر مردان: ضمن عرض سلام و تشکر از همکاران استان نظرات خود را در چند بخش تقدیم می‌کنم.

۱- در مورد پیشنهاد شماره ۴ همکاران استان قزوین عرض می‌کنم که ما هم موافق هستیم که می‌تواند بسیار برای تامین آب بخش صنعت مفید باشد.

۲- در اسلاید ۱۰ در مورد آمار مصارف گزارش شد که از ۲ میلیارد و ۲۰۰ میلیون متر مکعب، ۵۷,۲ میلیون متر مکعب مصارف کل آب در بخش صنعت است یا به عبارتی معادل ۲,۵ درصد کل مصارف. در حقیقت این عدد برآزنده یک استان صنعتی مثل استان قزوین نیست و قطعاً باید ارتقا پیدا کند. تقاضا می‌کنیم از محل احیا و تعادل بخشی و برنامه های موجود و انسداد چاههای غیر مجاز، درصد کمی از این صرفه جویی ها به بخش صنعت و به خصوص صنایع کوچک و متوسط استان اختصاص داده شود. هر چند در استان تعاملات خیلی خوبی در مورد این مسئله وجود دارد. اما می‌خواستم تاکید کنم تا این موضوع مورد توجه قرار گیرد.

۳- مصارف بخش صنعت در مطالعاتی که در دفتر برنامه ریزی کلان آب و آبفا انجام شد، در افق سال ۱۴۰۴ حدود ۵۳ میلیون متر مکعب و در افق سال ۱۴۲۵ نزدیک به ۶۴ میلیون متر مکعب نیاز آبی کارگاههای صنعتی استان برآورد شده است و باید این موضوع در برنامهها گنجانده شود.

۴- در اسلاید ۲۸ طرحهای بهره وری و بازچرخانی آب بخش صنعت ارائه شد.

۵- در اسلاید ۴۱ جزئیات برنامه های بخش صنعت ارائه شد که با تعامل و وفاق همکاران سازمان صمت و شرکت شهرکها و آب منطقهای استان تنظیم شده و انشاءالله عملیاتی می‌شود.

۶- در انتها به این نکته اشاره می‌کنم که در اسلاید شماره ۳۴ در مورد انتقال ۲۰ میلیون متر مکعب پساب صنعتی به تالاب الله آباد، تصور من این است که در صورت تامین اعتبار برای تصفیه تکمیلی و تصفیه پیشرفته مورد نیاز پساب، و با توجه به اینکه بیشتر هدف در مورد شهر البرز است و این شهر، پساب زیادی هم دارد، مسلم است که شهر صنعتی البرز برای صنایع و فضای سبز داخل شهرک و الزامات زیست محیطی نیاز به پساب دارد، می‌توان درصدی از این نیاز با تصفیه تکمیلی پساب برای تامین بخشی از نیازهای آب صنعتی شهرکها استفاده شود. بنابراین خواهش می‌کنم دوستان در برنامه‌های خود این مسئله را هم در نظر داشته باشند و در اسلاید ۳۴ در ردیف ۷ به مسئله نیازهای بخش صنعت اشاره کنند. فکر می‌کنم نیاز به یک بازنگری در مورد انتقال تمام این آب به تالاب وجود دارد.

در پایان از دوستان به خاطر گزارش خیلی خوبی که تهیه کرده بودند تشکر می‌کنم.

دکتر زهرایی: آقای دکتر مردان معاونت محترم سازمان صنایع کوچک و شهرکهای صنعتی ایران از جنابعالی تشکر می‌کنم. در خدمت آقای دکتر لاهیجان زاده معاون محترم محیط زیست دریایی و تالاب های سازمان حفاظت محیط زیست هستیم. دکتر لاهیجان زاده: با عرض سلام و خدا قوت خدمت همه عزیزان حاضر در این جلسه و همه همکاران گرامی که از استان قزوین حضور دارند و برای تهیه گزارش خوب زحمت کشیدند. قصد دارم به چند نکته اشاره کنم.

۱- در گزارش به خوبی اشاره شد که میزان بارندگی در دو یا سه دهه گذشته کاهش معنی دار و محسوسی نداشته است. ولی تقریباً از ۱۵ سال گذشته تا به حال به کاهش چشمگیری درآورد رودخانه ها رسیده ایم. این مسئله ساده بیانگر این است که اتفاقاتی که در حوزه آب این منطقه می‌افتد تحت تاثیر فعالیت‌های انسانی است. این فعالیتها چه از طریق حفر چاهها

جمهوری اسلامی ایران

کمیته تخصصی کارگروه ملی سازگاری با کم آبی

و یا سایر پروژه ها، سبب شده است مصرف آب بالا رود و اتفاقاتی را در دشت قزوین رقم زده است. از جمله اینکه دشت قزوین را بسیار مستعد تبدیل شدن به شرایط بیابانی کرده، کما اینکه در بخشی از این دشت این مسئله به وقوع پیوسته و در آینده می تواند به تدریج تبدیل به کانون های تولید گرد و غبار شود. نکته ای که می خواهیم بگوییم این است که این مسئله به خاطر نوع فعالیت هایی است که در سه دهه گذشته برای این منطقه انتخاب شده است.

۲- در حوزه سازمان حفاظت محیط زیست قصد دارم روی نکته ای تاکید کنم که دوستان در استان قزوین تا حدودی با آن آشنایی دارند. تالاب الله آباد در استان قزوین با تالاب صالحیه در استان البرز یک تالاب یکپارچه در نظر گرفته می شود که نزدیک به ۶۰ هزار هکتار وسعت دارد. این تالاب تقریباً به نسبت مساوی (۴۹ درصد و ۵۱ درصد) در هر دو استان وجود دارد و به دو دلیل در حال تبدیل شدن به کانون گرد و غبار است. تصاویر خیلی خوبی از وزش باد و گرد و غبار بسیار زیادی که از این منطقه بلند شده، وجود دارد و این مسئله به وضوح قابل مشاهده است. در تالاب های مطالعه شده پروژه گرد و غبار ملی هم این تالاب به عنوان یک تالاب مستعد و منشا گرد و غبار معرفی شده است. در مطالعه ای که انجام دادیم به خوبی مشهود است که صرف نظر از آورد این رودخانه یکی از دلایل عمده خشک شدن این تالاب، به احداث زهکشی برمی گردد که احداث آن در حدود دو دهه پیش در این منطقه شروع شد و نزدیک به ۴۰ کیلومتر آن ایجاد شده است. یعنی اگر به هر دلیلی هم تلاش کنیم آبی به تالاب وارد کنیم (چه از طریق تصفیه خانه چه از راه صرفه جویی ها و افزایش دبی رودخانه)، وجود این زهکش به مانع بزرگی برای ماندگاری آب در این تالاب و عامل مهم خشکاندن تالاب تبدیل شده است. حتی در سال گذشته که بارش های مناسبی داشتیم، حجم زیادی از آب نزدیک به ۲۰ میلیون متر مکعب به سرعت از منطقه خارج شد. مسدود کردن این زهکش که عامل اصلی خشکاندن این تالاب شده، باید در اولویت فعالیت هایی که برنامه ریزی شده است، قرار گیرد. برای مشخص کردن حقایق تالاب توسط مشاور مطالعه ای انجام گرفت. از مشاور خواسته شد این موضوع را در دو سناریو بررسی کند. در یک حالت تالاب محدود باشد و بتواند حداکثر یک متر رطوبت داشته باشد تا لاقل از تبدیل شدن آن به کانون گرد و غبار جلوگیری شود. مشاور برای محدودسازی به عدد ۳۶,۲ میلیون متر مکعب رسید. حالت دوم این است که اگر بخواهیم به خدمات اکوسیستمی تالاب برسیم، یک عدد قابل توجهی به دست می آید که در فصول مختلف شرایط متفاوتی دارد اما به طور کلی عدد ۲۱۶ میلیون متر مکعب پیش بینی شده است. حقایق ای که برای تالاب در نظر گرفته شده یا باید از مسیر سد بالاخانلو تامین شود یا از طریق سد نهب و یا از طریق تصفیه خانه هایی که به آنها اشاره شد که در این صورت سهم ها هم مشخص است. در یک مورد پیشنهاد شده بود که با توجه به این که سد نهب احداث شده و ۵ هزار هکتار از اراضی کشاورزی را زیر آب برده، ۱۰ میلیون متر مکعب آب را به این دلیل که در آنجا کشاورزی نمی شود به صنعت اختصاص دهیم. در صورتی که حقایق ای که در حال حاضر به تالاب می رسد بسیار از میزان تعیین شده کمتر است و باید از این اتفاقی که رخ داده استفاده کنیم تا بتوانیم آب را به سمت تالاب هدایت کنیم.

۳- در مورد تصفیه خانه شهرک های صنعتی هم به درستی اشاره شد که این تصفیه خانه ها باید شرایط استاندارد را تامین کنند تا آب آنها بتواند در مرحله بعد وارد تالاب شود. در غیر این صورت شاید این تصفیه خانه ها بتوانند به صورت مقطعی مشکل را در یک نقطه حل کنند اما برای تالاب آلودگی ایجاد می کنند، و اگر تالاب دوباره دچار خشکی و وزش باد و گرد و غبار شود این بار این آلاینده ها هم به مسئله گرد و غبار اضافه می شوند.

۴- آقای مهندس کشاورز به مسئله انتقال آب و سد طالقان اشاره کردند. مطالعاتی که مشاور در این مورد انجام داده مبین این است که با هدایت آب به سمت تهران، تغذیه سفره های آب زیرزمینی کاهش خواهد یافت. یکی از عواملی که می تواند به خشکی تالاب اضافه شود همین انتقال آب ها است که مسیر آب را کوتاه می کنند. یا پروژه ای که اخیراً افتتاح

جمهوری اسلامی ایران

کمیته تخصصی کارگروه ملی سازگاری با کم آبی

شد که از طریق کانال یا لوله آب را مستقیم منتقل کنند تا مسیر رودخانه را طی نکنند. این مسائل اثرات اکوسیستمی خود را در منطقه باقی خواهد گذاشت.

در جمع بندی نهایی روی انتقال آب تصفیه خانه به صورت استاندارد و مسدود کردن زهکشی که عامل اصلی ایجاد یک کانون نزدیک به ۶۰ هزار هکتاری گرد و غبار در منطقه خواهد شد، بسیار تاکید می کنم و در ادامه به تامین حقایق تالاب از رودخانه که در مطالعه و هماهنگی وزارت نیرو تعیین شده است نیز تاکید می کنم.

دکتر زهرایی: من از طرف خانم دکتر ترابی که متأسفانه امروز کسالت داشتند و نتوانستند در جلسه شرکت کنند چند نکته را خدمت شما عرض می کنم و بعد هم در خدمت آقای مهندس رجایی هستیم که مجموع نظرات وزارت نیرو را اعلام کنند. نظرات خانم دکتر ترابی بدین شرح است:

۱- در اسلاید ۲۶ مربوط به طرح های مهم و راهبردی کشاورزی، ترویج کشت پسته و گیاهان دارویی بایستی جایگزینی کشت های موجود باشد و امکان توسعه آن وجود ندارد. لازم به ذکر است که ترویج کشت پسته با توجه به ماهیت دائمی و باغی بودن آن باید با اطمینان پذیری بالای تامین آب همراه باشد و لذا ممکن است احداث کشت های جدید با برنامه سازگاری همسو نباشد.

۲- در اسلاید ۳۴ و ۳۶ عنوان شده است، تامین آب باغات تحت شرب چاههای فرم یک از محل کاهش ۱۰ درصدی پروانه های بهره برداری معادل صرفه جویی به میزان ۴۳ میلیون متر مکعب، دیده شده است که با توجه به اصلاح و تعدیل پروانه های بهره برداری بر اساس طرح احیا و تعادل بخشی و کاهش مجدد ۱۰ درصدی محل ابهام است. در این راستا نیاز است که مکانیسم انجام کار مشخص شود تا بتوان این رقم را به عنوان صرفه جویی لحاظ نمود.

۳- در برنامه سازگاری صرفاً صرفه جویی در بخش آب زیرزمینی در محدوده مطالعاتی قزوین در نظر گرفته شده و سایر محدوده های مطالعاتی نظیر آوج، قیدار و اشتهارد مطابق با صرفه جویی ارائه شده در اسلاید ۳۳ باید در برنامه شرکت آب منطقه ای در نظر گرفته شود.

۴- در اسلاید ۳۹، انجام کشاورزی حفاظتی باید در اراضی موجود صورت بگیرد تا بتوان آنرا به عنوان برنامه سازگاری با کم آبی در نظر گرفت.

۵- در بخش پیشنهادات اسلاید ۴۴ باید پیشنهاد ۳ مبنی بر تخصیص آب به صنایع از محل چاههای خشک و متروکه حذف شود.

۶- در خصوص پیشنهاد ۲ در مورد تخصیص آب به میزان دو میلیون متر مکعب در سال برای مصارف صنعتی از محل سد نهب جهت واگذاری به صنایع جهت تامین اعتبار طرح با توجه به اینکه این موضوع در حیطه اختیارات وزارت نیرو است، این مورد از اسلاید پیشنهادات حذف شود.

۷- همین طور پیشنهاد ۴ با موضوع اصلاح قانون سقف تخصیص به واحدها بر اساس قانون الحاق یک به ماده قانون وصول که ۲۵ متر مکعب در شبانه روز است و با توجه به عدم ارتباط موضوعی با برنامه های سازگاری، حذف شود.

مهندس رجایی: خوشبختانه استان قزوین از استان هایی است که در بخش تعادل بخشی پیشتاز است و اقدامات برجسته و خوبی در استان انجام شده است. از همکاران استان و به ویژه استاندار محترم و همکاران جهاد کشاورزی و آب منطقه ای تشکر می کنم. در ادامه به چند نکته اشاره می کنم:

۱- برای اینکه بتوانیم به لحاظ فیزیکی و اقتصادی بین بهره وری آب در استان های مختلف مقایسه کنیم توصیه می کنم حتماً بهره وری مصرف آب در بخش زراعی و باغی و بعضی از محصولات شاخص در برنامه سازگاری با کم آبی استان قزوین گنجانده شود. بهتر است که حتما این روند تغییرات بهره وری با توجه به مجموع فعالیت هایی که در استان انجام

جمهوری اسلامی ایران

کمیته تخصصی کار گروه ملی سازگاری با کم آبی

شده و پیش بینی هایی که برای آینده صورت گرفته در گزارش آورده شود.

۲- همکاران ما در شرکت آب منطقه‌ای نباید این موضوع را فراموش کنند که حداقل ۴۰ درصد از پساب خروجی تصفیه خانه های فاضلاب باید به تغذیه آبخوان ها و یا احیا و تعادل بخشی سفره ها اختصاص داده شود. این موضوع در برنامه‌ای که ارائه شد، دیده نشده است. از این رو خواهش می کنم این موضوع حتما در برنامه لحاظ شود.

۳- یک جابجایی هایی هم با آب شرب دیده شده بود که در پیشنهادات نهایی حذف شده بود.

۴- استان قزوین یکی از استان‌های پیشتاز در بحث تحویل حجمی آب است. با توجه به اینکه در زمینه تحویل حجمی که توسط دو وزارتخانه ابلاغ شده و استان قزوین هم از قبل برنامه خوبی را در این ارتباط شروع کرده بود، پیشنهاد می کنم که حتما در ارتباط با تحویل حجمی آب دو وزارتخانه پیشنهاد مشترکی را تهیه کنند که انشاءالله جزو اولویت های استان قرار گیرد.

۵- در مورد پیشنهادات هم نظراتی دارم که سرکار خانم دکتر ترابی اعلام کردند. فقط در مورد پیشنهاد شماره ۱ توضیحی مختصر اعلام می کنم. تجمیع چاه‌ها اگر منجر به افزایش سطح زیر کشت نشود و در چهارچوب قوانین و مقررات مربوطه وزارت جهاد کشاورزی باشد منع قانونی ندارد. ولی با توجه به سوابق و مستندات که از استان قزوین دیدم تجمیع چاه ها منجر به افزایش سطح زیر کشت شده بود که قرار بود گزارشی نیز در این زمینه به وزارت نیرو داده شود که تا کنون محقق نشده است. بنابراین اگر تجمیع در قالب قانون موجود باشد که اصلاً نیاز به هیچ پیشنهاد جدیدی ندارد. اگر هم قرار باشد پیشنهاد جدیدی بدهیم با این تک برگ نمی توانیم این کار را انجام دهیم حتماً باید پیشنهاداتی جامع در ارتباط با تجمیع چاه ها ارائه شود.

مهندس اکبری : سلام عرض می کنم. پیشنهاد می کنم خانم مهندس خمسه پیشنهادات شان را ارائه دهند تا بعد از ایشان من صحبت کنم.

مهندس خمسه: با عرض سلام و وقت بخیر خدمت بزرگوارانی که امروز در جلسه کمیته تخصصی سازگاری با کم آبی استان قزوین حضور دارند. با کسب اجازه از جناب آقای مهندس کشاورز رئیس محترم کمیته تخصصی صحبت هایم را شروع می کنم. استان قزوین دارای ۴۸۹ هزار هکتار اراضی زراعی و باغی است که بیش از ۴,۵ میلیون تن محصولات کشاورزی در بخش های زراعی، باغی و دامی را تولید می کند. با توجه به اینکه این استان کم تر از ۱ درصد از اراضی کشاورزی کشور را در اختیار دارد، سرانه تولید محصول نسبت به مساحت ۴,۵ برابر متوسط کشوری است. با در نظر گرفتن سیاست های وزارت جهاد کشاورزی، موضوع الگوی کشت در زمره سیاست ها و برنامه کاری ما محسوب می شود. برنامه سازگاری با کم آبی استان که امروز آقای مهندس ملکی ارائه کردند، نتیجه تشکیل چندین جلسه کارشناسی است. شرکت آب منطقه ای اصرار خیلی زیادی روی کاهش برداشت آب در بخش کشاورزی در حدود ۶۹۰ میلیون متر مکعب داشت که با پافشاری و جلسات کارشناسی متعددی که با دو دستگاه برگزار شد توانستیم روی صرفه جویی ۳۶۰ میلیون متر مکعب آب توافق کنیم که ۱۶۰ میلیون مترمکعب آن دقیقاً در حوزه کاری خود سازمان جهاد کشاورزی است. موضوع گلابه ما در بحث سازگاری با کم آبی این است که تمام برنامه هایی که در این رابطه نوشته شده است، بر اساس آمار سال ۸۸ است. بعد از سال ۸۸ بحث اختصاص آب به بخش کشاورزی عملاً فراز و نشیب های زیادی داشته است. موضوع چاه های غیر مجازی که مجدداً حفر شدند، چاه های غیر مجازی که دوباره بسته شدند، تغییرات اقلیمی که اتفاق افتاده است و آب های فصلی که استفاده می شود از جمله این فراز و نشیب ها می باشد. طبق آمار سال ۸۸ برداشت آب بخش کشاورزی در استان قزوین از آب های زیرزمینی ۱ میلیارد و ۵۰۰ میلیون متر مکعب است که شامل چاه های مجاز و غیر مجاز (چاه های فرم ۵ و فرم ۱)، آب های فصلی و شبکه آب طالقان است که در همین جا به سوال آقای مهندس کشاورز هم پاسخ خواهیم داد. با توجه به صحبت هایی که در مورد انتقال آب از سد طالقان به استان تهران برای آب شرب صورت گرفت، شایان

جمهوری اسلامی ایران

کمیته تخصصی کارگروه ملی سازگاری با کم آبی

ذکر است که ۱۰۰ هزار هکتار از اراضی کلاس A استان دقیقاً زیر کانال آب طالقان قرار دارد که بیش از ۱۰ هزار بهره بردار را در خود جای داده است. مهمترین تولیدات در این اراضی گندم، جو، ذرت و کلزا در کشت بهاره استان می باشد. عملاً اگر به این جمع بندی رسیده شود که آب کانال طالقان به تهران منتقل شود ما با مشکل عظیم کاهش سطح زیر کشت و تولید استان مواجه خواهیم شد. چون بیشترین تولیدات کلاس A در استان در این ۱۰۰ هزار هکتاری است که از آب سد طالقان استفاده می کنند. این در حالی است که در چند سال گذشته ۶۰ میلیون متر مکعب از این آب به بخش شرب استان قزوین اختصاص داده شده است. اگر قرار بر این باشد که از این ۲۷۸ میلیون متر مکعب آبی که در حال حاضر بخش کشاورزی از آب طالقان استفاده می کند برای شرب به تهران انتقال پیدا کند، بخش اعظم سطح زیر کشت استان از بین می رود. این اراضی زمین هایی هستند که هم خاک بسیار مرغوب و حاصلخیزی دارند و هم آب نسبتاً مطمئنی را در خود جای داده اند. بنده درخواست می کنم که همکاران وزارت نیرو و وزارت جهاد کشاورزی توجه ویژه ای به این مقوله داشته باشند.

در ارتباط با برنامه هایی که سازمان جهاد کشاورزی در ارتباط با سازگاری با کم آبی در نظر گرفته است، آقای مهندس ملکی کاملاً توضیح دادند و عنوان کردند که ۱۱ برنامه برای ۲ سال باقیمانده برنامه ششم و هفتمین سال برنامه هفتم در نظر گرفته شده است. همچنین برنامه ریزی شده است که نزدیک به ۱۶۰ میلیون متر مکعب آب به صورت بهینه استفاده شود. در بحث های آبیاری تحت فشار، کشاورزی حفاظتی، احیا و مرمت کانال های دشت قزوین، احداث کانال انتقال آب و باقی ۱۱ برنامه ای که آقای مهندس ملکی عنوان کردند تلاش شده است اقداماتی انجام گیرد که به دلیل کمبود وقت در مورد آن ها صحبت نمی کنم و فقط به نکاتی در بخش پیشنهادات می پردازم.

جناب آقای مهندس کشاورز یکی از مواردی که ما به دنبال آن هستیم این است که اگر قرار است بهره وری آب در استانها بهینه و نهادینه شود، یکی از موارد اجرای آبیاری تحت فشار است. یکی از سیاست هایی که توسط سازمان جهاد کشاورزی نیز شدیداً دنبال می شود بحث گلخانه ها است. همه ما در استان در شرکت آب منطقه ای، استانداری و سازمان جهاد کشاورزی در خصوص این موضوع به اجماع رسیده ایم. با توجه به اینکه سد نهب امسال به بهره برداری می رسد و ۸۰ میلیون متر مکعب آب در آن ذخیره سازی می شود (که اکثر آن در بخش کشاورزی استفاده می شود ۶ هزار هکتار از اراضی را تحت پوشش قرار می دهد) درخواست می شود تا شرایطی فراهم شود که بتوان ۵ میلیون مترمکعب از این آب را برای گلخانه هزار هکتاری که میتوان گفت بزرگترین گلخانه منطقه است، در نظر گرفته شود. ما به دنبال این هستیم که بتوان فاز دوم این گلخانه را پیش ببریم. من از همکاران وزارت نیرو خواهش می کنم در مورد این ۵ میلیون مترمکعب همکاری بفرمایند تا ما بتوانیم برنامه را جلو ببریم. چون این برنامه مورد توافق کل استان است. این صحبت من درخواست کل استان و آقای استاندار و معاونین محترم است.

مورد بعدی این است که دشت قزوین را دشت ممنوعه اعلام کردند. در صورتی که اگر این منطقه دشت ممنوعه محسوب می شود و چاه های آن مجوز برداشت ۲۵ متر مکعبی برای کشاورزی دارند و قرار است بقیه برداشت ها حذف شود، چرا این آب به بخش صنعت اختصاص داده می شود؟ سوال ما این است که اگر قرار است این برداشت ها کاهش پیدا کند چرا برداشت کاهش یافته به بخش کشاورزی تعلق نمی گیرد؟ همانطور که اعلام شد، قرار نیست باغ جدیدی احداث شود. چاه هایی که فرم یک هستند و باید کنترل گذاری شوند و اجازه برداشت نیم لیتر بر ثانیه را دارند متعلق به ۱۳ هزار و ۵۰۰ هکتار از باغ هایی هستند که اقلاد ده سال از عمرشان گذشته و جز باغ های تجاری استان هستند. ما درخواست مساعدت ویژه برای این گروه به منظور افزایش ظرفیت آب برداشتی برای این باغ ها را داریم.

مهندس اکبری: خدمت اعضای کارگروه و همکاران عزیز در استان قزوین سلام و عرض خسته نباشید دارم و از گزارش خوب همکاران و تلاشی که در این زمینه داشتند تشکر می کنم. می خواهم خدمت آقای مهندس کشاورز به عنوان رئیس کمیته تخصصی و خانم دکتر زهرایی به عنوان دبیر کارگروه ملی سازگاری با کم آبی نکته ای را عنوان کنم. بعد از آن به صورت مختصر

جمهوری اسلامی ایران

کمیته تخصصی کارگروه ملی سازگاری با کم آبی

به دو مورد از گزارش می پردازم. این گزارش که در حال حاضر از استان ها ارسالی می شود و اقداماتی که داخل گزارش استان ها ارائه می شود اقدامات روتین است که از سال های گذشته نیز در استان ها انجام شده است و وزارت نیرو و وزارت جهاد کشاورزی متناسب با میزان اعتبارات تخصیص داده شده اقداماتی را انجام می دهند. بیشتر تمرکز این بحث روی آب مصرفی بخش کشاورزی است. وزارت نیرو در کلیه گزارشات به نصب کنتور، اصلاح پروانه ها، انسداد چاه های غیرمجاز (که همانطور که خانم مهندس خمسه فرمودند ممکن است بخشی از آنها انجام شود و بخشی نیز حذف شود)، کاهش آلودگی آب شرب و مواردی از این دست می پردازد که جز کارهای روتین است. وزارت جهاد کشاورزی نیز به بحث تغییر الگوی کشت، آبیاری تحت فشار، نوسازی تجهیزات اراضی و موارد مشابه می پردازد که در زمره کارهای معمول هر سازمان می باشد. اگر این کارگروه هم وجود نداشت این اتفاقات می افتاد و من برنامه جدیدی در این کارگروه نمی بینم. در جلسه ای هم که خدمت جناب آقای دکتر اردکانیان بودم این مطلب را عرض کردم. بنابراین احساس می کنم تا این لحظه این کارگروه برنامه خاصی نداشته است. من پیشنهاد می کنم دستگاهها برنامه های بهره وری آب را ارائه کنند. درست است که بخشی از اهداف برنامه ما کاهش یا اصلاح مصرف آب است، اما مشکل کشور با این مسئله حل نمی شود. پس پایداری تولید چه می شود؟ حفظ محیط زیست چه می شود؟ امنیت غذایی چه می شود؟

بنابراین پیشنهاد می کنم خانم دکتر زهرایی به عنوان دبیر کارگروه، فراخوان بدهند و دبیرخانه کارگروه ملی سازگاری با کم آبی برای دانشگاه ها، مراکز علمی، نخبگان و انجمن های علمی نامه ای بنویسد تا برای بهره وری آب برنامه پیشنهاد کنند. مثلاً آقای مهندس احسانی از کمیته ملی که الان در این جلسه حضور دارند، بفرمایند برای بهره وری آب در کشور چه برنامه ای وجود دارد؟ باید از همه کمک بخواهیم. چون این کارهای روتین را چه کارگروه وجود داشته باشد یا نداشته باشد، خودمان انجام می دهیم. در حالیکه از ابتدا خط قرمز این کارگروه طبق گفته آقای دکتر عدل و دکتر مسجیدی این است که بحث اعتبارات مالی مطرح نشود، به نظر من کار ما در این کارگروه بازی با یک مجموعه ارقام است که همه ما در موردشان اختلاف نظر داریم.

خواهش می کنم سعی کنیم از این فضا خارج شویم. وظیفه ما تثبیت این اعداد و ارقام نیست. بارها اعلام کردیم که باید روی مبانی آن بحث شود. و سعی کنیم طبق تاکید آقای دکتر اردکانیان تا پایان سال برای برنامه سازگاری با کم آبی به اعدادی دست یابیم. به نظر من این برنامه سازگاری نیست و کار روتین دو وزارتخانه است. برای مثال مگر قرار نیست وزارت نیرو پایش آلودگی آب را انجام دهد؟ مجموعه این کارها را وزارت جهاد کشاورزی و وزارت نیرو تا امروز انجام دادند و در آینده هم انجام خواهند داد. سال ۵۷ در کشور ۴ نوع گندم وجود داشت. اما امروز نزدیک به ۶۰ نوع وجود دارد. بنابراین خواهش می کنم برای امنیت غذایی کشور و پایداری تولید به جای ارائه ارقام به دولت، همزمان با کاهش و اصلاح مصرف که مورد قبول همه ما هست، از دو راه مشکلات را حل کنیم. یا بایستی همه منابع آب موجود را مصرف کنیم و امنیت غذایی و خود ا تکایی داشته باشیم، یا بایستی سعی کنیم برای آب برنامه ریزی کنیم و متناسب با کاهش مصرف بهره وری را ارتقا دهیم. در کمیته راهبری سند بهره وری آب همین الان به نسبت این کارگروه، کارهای خیلی مفیدتری انجام می شود. آقای کشاورز شما عضو آن کارگروه نیز هستید و مدیریت کمیته برنامه ریزی و سیاستگزاری آن را به عهده دارید. در آن کمیته در هر جلسه چند محقق برنامه های خود را ارائه می دهند و می گویند چه مواردی را در وزارت نیرو و در بخش تحقیقات آب باید عملیاتی کرد تا به سازمان ها ابلاغ کنیم. خواهش می کنم سعی کنیم فضا را عوض کنیم. این فضا به نفع این کارگروه نیست و در نهایت نتیجه ای نخواهد داشت.

دکتر زهرایی: آقای مهندس اکبری خیلی ممنونم. البته توضیح دهم که در ابتدای تشکیل کارگروه ملی سازگاری با کم آبی، کارگروه ملی مصوبه ای داشت مبنی بر اینکه دانشگاه ها، مراکز تحقیقاتی استان ها و همچنین بخش خصوصی و اتاق بازرگانی به عنوان اتاق فکر به کار گرفته شوند، تا در تدوین برنامه ها مساعدت کنند. در برخی استان ها هم این همکاری به خوبی شکل گرفت. اما چون شکل برنامه های سازگاری به بودجه ها و طرح های موجود دستگاه های اجرایی محدود است، طبیعتاً برنامه هایی که ارائه می شود به هم افزایی پروژه های دستگاه ها محدود است و در نهایت نشان دهنده این است که در چه افق زمانی، چه وضعیتی بر

جمهوری اسلامی ایران

کمیته تخصصی کارگروه ملی سازگاری با کم آبی

منابع آب سطحی و زیرزمینی از نظر کاهش ۱۱ میلیارد متر مکعب اضافه برداشت از منابع آب زیرزمینی که در برنامه ششم تاکید شده، و همچنین رسیدن به آب قابل برنامه ریزی سطحی حاکم است. این موضوع جز اهداف برنامه سازگاری با کم آبی بوده است. مهندس اکبری: رسیدن به آب قابل برنامه ریزی یک بحث است و اینکه برای رسیدن به این برداشت آب چه اتفاقی در کشور بایستی بیافتد بحث جدایی است. این دو مورد باید با هم دیده شوند. تولید بحث ما نیست. شما هم دخیل هستید و عنصر اصلی تولید در دست شماست. بحث بر سر ما و شما نیست. مثلاً وزارت محترم صمت در تمام جلسات فقط به مطالبه میزان بیشتری آب برای بخش صنعت می پردازد. خارج از مسائل استانی قزوین یا فلات مرکزی و جاهای دیگر، این مناطق ظرفیت توسعه صنعت را ندارند و باید صنایع و چیدمان آن را به جاهای دیگر و در کنار سواحل ببریم که آب به میزان کافی وجود دارد. یا به عنوان مثال سازمان حفاظت محیط زیست همیشه منابع آبی را که در استان در نظر گرفته است، برای حفظ تالاب ها و محیط زیست مطالبه می کند. بحث ها همیشه در مورد همین مسائل است. هیچکس برنامه عملیاتی ندارد. بر فرض که آب قابل برنامه ریزی مورد قبول واقع شد و مقرر گردید که ۳۰ یا ۴۰ درصد مصرف کم گردد. بعد از آن چه اتفاقی می افتد؟ اتفاق بعدی چیست؟ برنامه اشتغال و پایداری تولید چه می شود؟ برای جلوگیری از اتفاقاتی که الان در حاشیه شهرهای بزرگ می افتد چه برنامه ای داریم؟ آقای مهندس خامسی خودشان در شهر مشهد مشاهده کردند. این افراد همان کشاورزان سابق هستند که مراتع شان را از دست دادند و به حاشیه شهرها آمدند. باید همه مسائل با هم دیده شود.

دکتر قربانی: خدمت اعضای حاضر در جلسه و ریاست محترم جلسه و همکاران در استان و استانداری قزوین عرض سلام دارم. از گزارشی که ارائه شد تشکر می کنم. نسبت به گزارش نقد خاصی نداریم. استان قزوین یک استان صنعتی است و نکاتی که همکاران بخش صنعت گفتند قابل قبول بود و حساسیت های منطقه به عنوان یک منطقه صنعتی برای ما قابل توجه بود. موردی که همکاران سازمان جهاد کشاورزی در مورد بحث انتقال آب سد طالقان گفتند هم نکته قابل قبول و قابل دفاعی است. در پیوست و ضمائم گزارش باید به این موضوع پرداخته شود. پیش بینی ما این است که اتکای آب شهر تهران به منطقه طالقان هر روز بیشتر می شود و حقایق آن نسبت به استان قزوین کمتر خواهد شد. این مسئله باید در بخش کشاورزی به صورت جدی پیش بینی شود. در مورد فرمایشات صحیح جناب آقای مهندس اکبری هم یک توصیه دارم. طبیعتاً ما موظف هستیم یک مجموعه اعداد کمی را ملاک عمل قرار دهیم و شاید تکرار این اعداد در جلسات متنوع مقداری خارج از حوصله باشد. در این جلسات باید به بخش دوم موضوعات کیفی هم بپردازیم. پیشنهاد می کنم جدا از اعداد و ارقام کمی که در همه استانها به آن می پردازیم (که طبیعتاً مرجع این اعداد در تمام استان ها مثل هم است و تفاوت زیادی ندارد) پیشنهادات مشخصی ارائه کنیم. برای مثال چه کاری انجام دهیم یا ندهیم یا از چه کاری جلوگیری کنیم و کدام برنامه را از دستور کار کدام دستگاه ها خارج کنیم و یا چه برنامه هایی را در دستور کار چه دستگاه هایی قرار دهیم. به تبع آن، با این اقدامات تخصیص اعتبارات و منابع ریالی دولت و بخش خصوصی هم به آن سمت هدایت می شوند. طبیعتاً باید این موضوع در استان هایی که برنامه سازگاری با کم آبی در آن تصویب شده است، تا سال ۱۴۰۰ در برنامه های ریالی نیز خودش را نشان دهد. باید متوجه شویم که سال آینده چه برنامه هایی از دستور کار شهرداری ها خارج شده و چه برنامه هایی در دستور کار شهرداری ها قرار گرفته است. باید مشخص شود کدام برنامه ها از دستور کار سازمان جهاد کشاورزی خارج شده و یا قرار گرفته است و این موارد از حیث ریالی چطور شده است. به عقیده من احتیاج به جلسه خاصی است که نظرات مهندس اکبری مطرح شود و مشخص کنیم به چه صورت از استانها برنامه بخواهیم و اینکه در بودجه سال ۱۴۰۰ عملکرد استانها را به چه صورت در نظر بگیریم. جدا از پرداختن به اعداد و ارقام کمی، باید به پیشنهادات کیفی هم پرداخته شود. مجدداً تشکر می کنم. انشاءالله بتوانیم با تصویب برنامه های سایر استان ها، کیفیت اجرای آنها را نیز رصد کنیم.

مهندس محمدزاده: خدمت اعضای محترم کارگروه ملی سازگاری با کم آبی عرض سلام و ادب و احترام دارم. آقای دکتر مردان در مقدمه توضیحات خوبی دادند. به نوبه خودم از گزارش خوب آقای مهندس ملکی مدیر عامل محترم شرکت آب منطقه ای استان

جمهوری اسلامی ایران

کمیته تخصصی کارگروه ملی سازگاری با کم آبی

قزوین تشکر می‌کنم. چند نکته را عرض می‌کنم. در گزارش آقای مهندس ملکی اشاره شد که کل مصرف استان از منابع آب سطحی و زیرزمینی از این دو حوزه آبریز ۲۲۰۵ میلیون متر مکعب است و سهم بخش صنعت ۵۷,۲ میلیون مترمکعب و یا به عبارتی از کل مصرف آب استان از منابع سطحی و زیرزمینی دو و نیم درصد است. در بخش شهرک های صنعتی استان که شامل ۱۵ شهرک می‌شود ۴ هزار و ۶۰۰ هکتار اراضی در اختیار داریم. از این اراضی ۲۵۰۰ هکتار را عملیاتی کرده ایم، برای آن زیرساخت فراهم کرده ایم، واحد مستقر شده، خدمات ارائه می‌دهیم و برای آنها در داخل شهرک‌ها ۴۰۷ لیتر بر ثانیه آب تامین شده است. کسری آب برای این شهرک‌ها در فاز عملیاتی ۴۲۰ لیتر بر ثانیه است. به ازای تامین ۴۰۷ لیتر بر ثانیه آب برای این شهرک‌ها در قالب ۹۴۰ واحد بهره بردار، ۲۹ هزار و ۹۵۰ نفر و یا نزدیک به ۳۰ هزار نفر اشتغال ایجاد شده است. میانگین اشتغالی که در داخل شهرک‌های صنعتی ایجاد شده است، با توجه به این که این استان یک استان صنعتی است و عمده واحدهایی که داخل شهرک‌ها مستقر شده‌اند صنایع کوچک و متوسط هستند، به ازای هر لیتر آبی که تامین شده ۷۳ نفر است. از این ۵۷,۲ میلیون متر مکعب آبی که به بخش صنعت اختصاص داده شده ۵۴,۵ میلیون متر مکعب آن از آب زیرزمینی تامین می‌شود. به عبارتی تنها ۲,۶ میلیون مترمکعب آن از آب سطحی تامین می‌شود. درخواست می‌کنیم دوستان در شرکت آب منطقه ای اگر امکان دارد سهم بخش صنعت را از محل آب های سطحی یا احیای طرح های تعادل بخشی در استان افزایش دهند. مجدداً از گزارش خوب آقای مهندس ملکی تقدیر و تشکر می‌کنم.

دکتر زهرایی: از آقای مهندس محمد زاده تشکر می‌کنم. با توجه به زمان کمی که تا انتهای جلسه باقی مانده از اعضا درخواست می‌کنم نظراتشان معطوف به برنامه سازگاری با کم آبی استان قزوین باشد. تا هم پیشنهادات و هم جزئیات برنامه نهایی شود. در خدمت آقای مهندس سبزی از امور آب، کشاورزی و محیط زیست سازمان برنامه و بودجه هستیم.

مهندس سبزی: از همکاران استان قزوین بابت گزارش خوبشان تشکر می‌کنم. همانطور که مهندس اکبری فرمودند، در برنامه ششم توسعه، مقرر گردید براساس آب قابل برنامه ریزی، ۱۱ میلیارد متر مکعب آب صرفه جویی شود. در برنامه‌های سازگاری با کم آبی همان برنامه های صرفه جویی بخش های آب و کشاورزی مجدداً تکرار می‌شوند. سوال این است که چرا توفیقی حاصل نشده است و چرا در برنامه ششم توسعه صرفه جویی حاصل نشد و روند کاهشی آبخوان‌ها ادامه دارد؟ اگر همان برنامه های تکراری را برای برنامه هفتم توسعه نیز تکرار کنیم بدون ارزیابی اینکه چرا این برنامه‌ها قبلاً موفق نبوده است، نتیجه بخش نخواهد بود. نکته دیگر در مورد پیشنهادات استان است. پیشنهاد اول و چهارم نیازمند اصلاح قانون است. پیشنهاد چهارم منجر به افزایش مصرف آب بخش صنعت می‌شود و مغایر با بحث سازگاری با کم آبی است. این پیشنهادات باید مسیر قانونی خودشان را طی کنند. پیشنهاد دوم در مورد تخصیص آب سد نهب، مطابق ماده ۲۱ از اختیارات وزارت نیروست و نیازی به طرح آن در کارگروه ملی سازگاری با کم آبی ندارد. در خصوص پیشنهاد سوم، این مورد هم از اختیارات وزارت نیرو است و در کل به نظر می‌رسد ضرورتی به طرح پیشنهادات در جلسه کارگروه ملی نباشد.

دکتر زهرایی: ضمن تشکر از آقای مهندس سبزی از همکاران استان می‌خواهیم تا نظرات خود را در پاسخ به موارد اعلام شده بفرمایند.

دکتر فرخزاد: هر استانی به صورت جداگانه برنامه‌هایی را مطرح می‌کند و در کارگروه ملی یکپارچه سازی صورت می‌گیرد. ولی در بعضی مواقع در استان‌ها جزیره ای عمل می‌شود. ما در استان قزوین در زمینه هوشمند کردن چاه‌ها، جلوگیری از برداشت های غیرمجاز، انسداد چاه و سخت گیرانه عمل کرده ایم و لزوماً در استان‌های همجوار ما اینگونه عمل نمی‌شود و این برای ما مشکلات اجتماعی ایجاد کرده است و قابل توجیه برای مردم نیست. یکپارچه سازی و اقدام یکنواخت در همه استان‌ها توسط کارگروه ملی سازگاری با کم آبی دنبال می‌شود. استان در مورد پیشنهاد سوم اصرار زیادی ندارد ولی سایر پیشنهادات را اصرار داریم حتماً در کارگروه ملی مطرح شود. پیشنهاد تخصیص ۵ میلیون متر مکعب آب برای شهرک گلخانه ای از سد نهب هم که

جمهوری اسلامی ایران

کمیته تخصصی کارگروه ملی سازگاری با کم آبی

ظاهراً توسط دبیرخانه حذف شده است را حتماً اصرار داریم که در برنامه درج شود. این ظرفیت برای استفاده از آب سد نهب وجود دارد. از طرفی خانم مهندس خمسه در مورد باغ های قدیمی استان صحبت کردند. ما در حال حاضر باغ های با قدمت ۲۰ سال و خیلی بیشتر داریم، به ملاحظاتی که در توسعه باغ جدید ذکر شد، توجه داریم ولی امکان تغییر باغ های موجود را نداریم. مهندس ملکی: بحث های مربوط به انتقال آب از سد طالقان برای شرب استان تهران مطرح شد. در حال حاضر امکان تخصیص آب بیشتر به استان تهران از سهم تخصیص کشاورزی استان قزوین وجود ندارد و اگر این اتفاق بیافتد ما دچار مشکل می شویم. در مورد تالاب الله آباد هم من توضیحاتی ارائه دهم. این تالاب در دو سال گذشته به دلیل بارش های قابل توجه و دریافت رواناب های ناشی از بارش های سیلابی آبدار شده است، ولی قبل از آن برای مدت طولانی خشک بوده است. واقعا اینکه انتظار داشته باشیم در سالهای عادی جریان های سطحی رودخانه ابهر رود که از استان زنجان می آید، این تالاب را تغذیه کند، امکان پذیر نیست و برای همین هم بحث انتقال پساب را برای احیای این تالاب مطرح کردیم. در خصوص ابهامی که در مورد چاه های فرم یک مطرح شد، اگر کارگروه موافقت کند، ما هم باغات را حفظ خواهیم کرد و هم ۴۳ میلیون متر مکعب صرفه جویی خواهیم کرد. این از پیشنهادات خوب استان ما است که خواهش می کنم کارگروه موافقت کند تا بتوانیم هم باغات را حفظ کنیم و هم چاه های فرم یک را تعیین تکلیف کنیم و هم ۴۳ میلیون متر مکعب آب صرفه جویی کنیم.

مهندس سرفرازی: عرض سلام و احترام دارم. دو نکته را می خواستم خدمتتان عرض کنم:

۱- در مورد برنامه ای که آقای مهندس ملکی برای کاهش ده درصد علاوه بر ۶۷ میلیون متر مکعب صرفه جویی که می خواهند از پروانه چاه های مجاز به بهانه حفظ باغات کم کنند. این به دور از عدالت است که هم یک بار برای چاه های مجاز تعدیل انجام دهند و هم مجدد یک ۱۰ درصد کاهش اعمال کنیم.

۲- نکته دیگر اینکه تبدیل کانال های شبکه قزوین به لوله اقدام بسیار خوبی است و بهتر بود شرکت آب منطقه ای میزان صرفه جویی از این اقدام را نیز در جداول درج می کردند. ذکر شده است که ۲۵ درصد از منابع از کانال ها هدر می رود و اقدامی که پیشنهاد شده است، یکی از مهمترین موارد در برنامه پیشنهادی آب منطقه ای است.

مهندس کشاورز: اجازه دهید که من یک جمع بندی داشته باشم. علیرغم اینکه ما چند بار در مورد فلسفه تشکیل سازگاری با کم آبی در سطح استانی و ملی صحبت کردیم، باز شاهد هستیم که بحث های دستگاه های استانی و ملی به چند جهت سوق پیدا می کنند. اولین مورد این است که دوستان ما در استان سعی می کنند برنامه ها و مواردی را که در شرایط عادی نتوانستند به هم تحمیل کنند، فارغ از همه مقررات به هم تحمیل کنند. مثلاً دوستان وزارت نیرو تخصیص صادر می کنند. دومین مطلب، همین مسئله شدیدتر در دستگاه های ستادی است که به مطالعات موردی متوسل می شوند و از همکاران وزارت نیرو استمداد می طلبند که خواسته هایشان برآورده شود. آیا رفتار ۳۰-۴۰ سال گذشته ما به سمت عقلانیت، توسعه متوازن و فرابخشی بودن آب بوده است یا نبوده است؟ این که به هر بخش چقدر باید آب تخصیص دهیم، باید متناسب با سازگاری، استعداد، مسئولیت و فرابخشی بودن آب و در قالب یک فرآیند تعاملی مشخص شود. اصل این کمیته برای این است که قرار است در برنامه ششم توسعه، ۱۱ میلیارد متر مکعب برداشت آب کاهش پیدا کند. فرض کنید از این ۱۱ میلیارد متر مکعب آب، ۲۰۰ میلیون متر مکعب سهم استان قزوین باشد. استان قزوین باید مشخص کند این میزان از چه دستگاه هایی باید کم شود. آن دستگاه ها بنا بر پیشنهادات آقای مهندس اکبری، باید اعلام می کردند که چه مصوبه ای از هیات محترم وزیران (نه از قانون) نیاز دارند. دستگاه محترم باید مجموعه برنامه هایش را بیاورد و اعلام کند که اگر مصوبه ای را هیات وزیران به ما بدهد و استاندار محترم منابع مالی را تامین کند و در لایحه بودجه، سازمان برنامه و بودجه کمک کند، آن وقت ما می توانیم این میزان صرفه جویی را محقق کنیم. همه آب جدید می خواهند. وقتی سهم کاهش دستگاه ها مشخص شد، آن دستگاه باید راه های مختلف را مشخص کند که این کاهش محقق شود. این بدین معنی نیست که اگر صرفه جویی کردیم، کار دیگری را باید به جای آن انجام دهیم. اگر ما در استقرار جمعیت، در توسعه

جمهوری اسلامی ایران

کمیته تخصصی کارگروه ملی سازگاری با کم آبی

صنعتی و ... زیاده روی کردیم دیگر نباید این رویه را ادامه دهیم. ما به عنوان کارگزاران نظام می دانیم که آب کم شده است. وزارت نیرو که مصرف کننده آب نیست. وزارت نیرو نشان می دهد که آب استان قزوین کم شده است. آیا می خواهید که رفتارهای قبلی ادامه پیدا کند تا استان قزوین، تبدیل به کویر شود؟ کشور با بخشی نگری قابل اداره شدن نیست. همه آب می خواهند. کدام شهر، صنعت یا کشاورزی است که آب کافی داشته باشد؟ یکی از علت های کم بودن عملکرد کشاورزی در ایران، کم آبیاری است. ما باید روی روش ها کار کنیم و مشکلش را حل کنیم نه آب بیشتری مطالبه کنیم. روی بهره وری کار کنیم، محصول و تکنولوژی و محیط تولید را عوض کنیم. یک بسته در این مورد تهیه کردیم که برای آقای دکتر اردکانیان می فرستیم. این یک کار جمعی است. من از دوستان صنعت و دوستان وزارت کشور خواهش می کنم که به هدف این کارگروه ملی توجه کنید. ما می خواهیم امیدوار باشیم که خرد سازگاری با کم آبی داریم. در مورد انتقال آب از طالقان که گفتم باید در سطح کلان، وزارت کشور ورود کند. ما بالاخره باید در این مورد تدبیر مناسبی بیندیشیم. آیا قرار است استان تهران به همه استان های مجاور دست اندازی کند که این جمعیت را در خود جمع کرده است؟ آقایان هم هر طور می خواهند آب را مصرف کنند؟ استخر پر کنند؟ آیا در این شرایط آبی در کشور هست؟ این موضوع را مطرح کردم که همه نهادهای امنیتی، وزارت کشور و بخش کشاورزی بدانند که اتفاقات آینده را، ما الان داریم پایه گذاری می کنیم. به عنوان مثال شاید لازم باشد آب تهران را دو شبکه ای کنیم. برای برخی مصارف کم اهمیت تر از پساب استفاده کنیم. آب را به استان تهران منتقل کنیم و بعد برای زمین باغات تاریخی قزوین مشکل آب داشته باشیم. منابع آب زیرزمینی دچار بحران جدی است ولی چون زیر زمین است ما احساس نمی کنیم. هر دستگاهی باید با وزارت نیرو تعامل کند و یک وظایف ذاتی نیز خودش دارد. خواهش می کنم وظایف ذاتی خود را در قالب شرایط کم آبی نه در وضعیت مطلوب شکل دهید. مثلاً از بخش کشاورزی، امنیت غذایی خواسته می شود. این بدین معنی نیست که در قزوین همه چیز کشت شود. در قزوین باید با توجه به شرایط آب، مثلاً سه محصول خاص کاشته شود. بقیه محصولات را از جای دیگری بخواهیم. مطلب آخر در مورد پیشنهادات است. پیشنهاد اول مربوط به قوانینی است که از حیطة این کارگروه خارج است. ولی اگر در چارچوب مصوبات دولت، امکان یکپارچه کردن چاه ها وجود داشته باشد، کار خوبی است. در تاکستان های استان قزوین این کار انجام شد و در تعادل بخشی اثرات مثبتی داشت و بهره وری هم ارتقا پیدا کرد و ما به پیشنهاد وزارت نیرو به آنها جایزه هم دادیم. به نظر من با مشورت حقوقدان ها شاید بتوان راهکاری برای این موضوع پیدا کرد. فقط باید مشروط به این باشد که منجر به اضافه برداشت نشود. سه پیشنهاد بعدی هر سه تخصیص است و در قالب سازگاری با کم آبی نیست. خواهش من این است که در این جا مسائل تخصیص را مطرح نکنید. در کل فکر می کنم موضوع انتقال آب از طالقان به استان تهران را باید با مدیریت وزارت کشور و وزارت نیرو حل کرد. چون این موضوع ادامه پیدا می کند و به استان های همجوار آسیب می زند. ما برای سازگاری با کم آبی باید بسته هایی را ارائه دهیم. در بخش کشاورزی، دستورالعمل بزرگی حاوی موارد مختلف مثل کشاورزی حفاظتی، زمان کشت، نوع کشت، تکنولوژی و ... را تدوین کرده ایم. ما در صنعت هم باید سراغ بهره وری، جابجایی استقرار و ارتقای تکنولوژی برویم. حتی دوستان وزارت نیرو هم باید روی نیروگاه های حرارتی کار کنند. بحث سازگاری با کم آبی به همه ما بر می گردد. موضوع کاهش مصرف و کمک به افزایش بهره وری و رونق تجاری و اقتصادی و بهبود فضای کسب و کار و کمک به معیشت از وظایف کلیه دستگاه ها است. وظیفه ما این است که روش ها را پیدا کنیم. اینجا کمیته سیاست گذاری دولت است. دولت جای بحث های فنی نیست. دکتر زهرایی: من لازم می دانم که توضیح دهم که برای پر کردن فاصله آب قابل برنامه ریزی و مصارف وضع موجود، وزارت نیرو صرفه جویی ۵۴۳ میلیون متر مکعب را به استان قزوین پیشنهاد داد. همکاران محترم استان قزوین با هدایت استاندار محترم و همکاری دستگاه ها و با برگزاری جلسات مکرر، برنامه ای برای صرفه جویی ۳۲۵ میلیون متر مکعب تا انتهای برنامه هفتم ارائه داده اند. برنامه ارائه شده شامل ۱۰ پروژه شرکت آب منطقه ای، ۱۲ پروژه شرکت آب و فاضلاب، ۱۶ پروژه سازمان جهاد کشاورزی و ۵ برنامه شهرداری و ۵ برنامه شرکت شهرک های صنعتی است. هیچ کدام از این برنامه ها ناظر به اضافه برداشت

جمهوری اسلامی ایران

کمیته تخصصی کارگروه ملی سازگاری با کم آبی

نیست. بنابراین من فکر می کنم نظرات آقای مهندس کشاورز در تدوین این برنامه مراعات شده است. ولی این برنامه ها به دلیل نبود اعتبارات ناظر به ایجاد معیشت جدید جایگزین نیست چون دستگاه ها نمی توانند خودشان را متعهد کنند. در مورد پیشنهادات، ما مکررا به همکاران استان ها توضیح می دهیم که پیشنهادات ناظر به تخصیص آب نمی تواند در کارگروه مطرح شود ولی بعضا استان ها اصرار می کنند و ما مجبور می شویم اجازه طرح در کمیته را بدهیم. من از اعضای کمیته بابت این موضوع عذرخواهی می کنم. الان جمع بندی در مورد پیشنهادات این است که هیچ یک از پیشنهادات ارائه شده به این شکل در کارگروه ملی قابل طرح نیست. من درخواست می کنم از همکاران استان قزوین چنانچه پیشنهاد اصلاحی دارند که نیازمند مصوبه دولت و هماهنگی فرابخشی است، آن را برای طرح در کارگروه ملی ارائه نمایند. از این رو استان برای ارسال برنامه اصلاح شده به دبیرخانه به منظور طرح در جلسه کارگروه ملی سازگاری با کم آبی، دو هفته فرصت خواهد داشت. از کلیه اعضا حاضر در جلسه تشکر و قدردانی می کنم.

مصوبات استان قزوین:

ردیف	تصمیمات	مسئول انجام	زمان
۱	کلیات برنامه سازگاری با کم آبی استان قزوین تصویب شد و مقرر گردید استان طبق نظرات ارائه شده، برنامه را مورد بازنگری قرار داده و نسخه اصلاح شده را به دبیرخانه کارگروه ملی سازگاری با کم آبی ارسال نمایند.	کارگروه سازگاری با کم آبی استان قزوین	دو هفته
۲	پیشنهادات مطرح شد مورد موافقت قرار نگرفت. مقرر گردید چنانچه استان پیشنهادات اصلاحی دارند که نیازمند مصوبه دولت و هماهنگی فرابخشی است، همراه با نسخه نهایی جهت طرح در کارگروه ملی سازگاری با کم آبی ارسال نمایند. از درج پیشنهادات درخواست تخصیص آب در برنامه خودداری شود.	کارگروه سازگاری با کم آبی استان قزوین	دو هفته